

Cím: Derkovits Gyula Képregény

Szerző neve: Birizdó Liza Mária

Intézmény, kar: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Berzsenyi Dániel Pedagógus Képző Központ

Szak, specializáció, évfolyam: Képi ábrázolás, illusztráció, 3. félév

Témavezető neve, tudományos fokozata, beosztása: Dr. Szántó István adjunktus

A Derkovits Gyula képregény egy olyan munkám, amelyben Derkovits első világháború során készített, az Elesett bajtárs című rajzát használok fel, és a rendelkezésre álló információk, spekulációk alapján bővítem ki a történetét egy egy-lapos (full page) képregény formátumában.

A Derkovits iránti érdeklődésem régebben felmerült, aztán elapadt, majd ismét az emlékével került elő. Ilyenkor realizálódott bennem, hogy annak ellenére, hogy a festőről elnevesült Derkovits lakótelepen lakom, sőt, a Derkovits Gyula Általános Iskolába is jártam, magáról a festőről nem rendelkezem akkora mértékű tudással. A Derkovits Gyula Képzőművészeti Ösztöndíjat 1955-ben hirdették meg, 1970-ben a róla elnevezett általános iskolában nyitottak egy kiállítást is, az ösztöndíjasok munkáiból. Azóta a képzőművészeti szál, hogy úgy fejezzük ki feledésbe merült, inkább egy sportiskolává vált, amelynek emlékeim szerint egyetlen egy rajzszakköre létezett, és egy nap amikor feladatsorokon próbáltunk megtudni valamelyest Derkovits-ról, de annak sikerességét magamon is láthattam, hogy elég elenyésző volt. Mindezzel összefoglalóan Derkovits Gyula csupán névadó szerepe maradt meg, művészete pedig a háttérbe szorult, életműve ismeretlen.

Elkezdtem tehát kutakodni, tovább olvasni a festőről, munkásságáról, annak érdekében, hogy megtudjam ki is volt ő, milyen hatással volt a környezetére. Elsőként ifjúkora, hogyan kezdte autodidakta módon a festészetet, hogy nála mennyire nehezen vonható meg a határ a művésszé válás között, mert hiányzik nála az a töréspont, ami a művészeknél általában megtörténik. Folytattam a kutatást a családján belül a tragikus események, mint testvérei elvesztése, ellenérzése a rákényszerített asztalos mesterséggel szemben, anyja halála. Ezen információk megszerzéséhez főként Körner Éva által, 1968-ban írt Derkovits könyvet használtam fel.

Amit feldolgoztam téma, a világháború kitörésekor sorkatonának jelentkezése után zajlik, miután engedélyt kért betegeskedő apjától, hogy jelentkezhesen katonának és már a fronton harcol. Rövid kiképzése volt, egyből kiküldték a Kárpátokban folyó harcba, meg is sebesült, de még nem olyan súlyossággal, hogy utána ne küldjék vissza a frontra. Eme időszakban az apja elhunyt, Eredics Mór gyámsága alá került, és neki küldött ceruzarajzokat a frontról. Az egyik ilyen ceruza rajz volt, melyet én is felhasználtam a képregény készítésekor és mely az első képkockán is látható, az Elesett bajtárs. Ez a kép szolgál bizonyítékkal, hogy ebben az időben már Derkovits rendelkezett tudással a rövidülésről, amit ezen a rajzon alkalmazott is, a test aránya is megfelelő volt, illetve innentől látszik karakter készségének fejlődése is. A rajzra, azt írta: „Emlék, talán úgyis utolsó rajzom.” Röviddel ezután ismét megsebesült, amely az egész életére kihatott. Bal könyökén találták el, amelyet először vidéken, majd Bécsben kezeltek, ott került kórházba. Katonai szolgálatra később alkalmatlannak ítélték meg, 1915. november elsejétől hadirokkant segélyt utaltak ki neki. Lábadozása idejében kihasználta a Bécsben töltött idejét, ami aztán tanulmányútként kezelt. Ellátogatott a múzeumokba, bejárta őket és tanulmányozta az ottani alkotásokat. Ebből születhetett egy kisebb rajza is, a többalakos női akt-kompozíció.

Azért ezt a korszakát választottam mert, véleményem szerint ez volt az a pont amikor ténylegesen a festés maradt számára egyetlen opció. Igaz, később rákényszerült, hogy asztalossegédnek álljon, mivel nem volt elég a hadirokkant segélye a biztonságos megélhetésre, de sebesülése miatt segédként se maradhatott, béna karral nem bírta sokáig a munkát.

Mindezek mellett a képregény műfajához való kapcsolata a témának ott gyökeredzik, hogy a képregény is egy olyan ág a művészetben belül, mely rendkívül kifejező, több réteg érzelmet tartalmaz, különböző stílusokkal ötvözve, kritikát, vagy akár egy alternatív világot. Ezt olyan módon teszi, amely hasonlít a filmekhez is, hiszen lényegében események történéseit látjuk, képkockákban kibontakozva. Itt lehet érdekes még emellett a képregény elnevezés is, amelyre magyarul fordítjuk a „comics”, „comic books” szavakat, egy olyan kifejezésre amely eleve egy leíróbb jellegű műfajra utal.

A Derkovits Képregény esetében a full page, vagyis az egy-lapos formátumot használtam, amely megkívánja, hogy az események egy bizonyos tömörséggel legyenek megjelenítve, vagyis sűrítve, aprólékos mozzanatokat kihagyva, lényegre törően ábrázolva a kulcs pillanatok és jeleneteket, mivel csak egyetlen lap áll az alkotó rendelkezésére. Több példát is felhasználtam a képregények történelméből, különösen a 20. század eleji képregényeket, melyek akkoriban főként az újságokban, napilapokban jelentek meg és betöltöttek egy egész

oldalt. Megnevesítve néhány referencia képregényt, mint a Thimble Theater, Little Orphan Annie, Dick Tracy, Bringing up Father, Prince Valiant, Lance and Johnny Reb and Billy Yank, Little Nemo amik többnyire a képregények Arany korszakába sorolhatóak.

A képregényt Photoshopban készítettem el, mivel számomra ez nyújt egy tágabb kísérletezési lehetőséget. Különféle textúrákat adtam hozzá, melyek analóg megmunkálási külsőt nyújtanak, mégis általánosságban, hacsak nem kell gyors vázlat készítéshez fordulnom, amint kész az alapja egy tervnek, azt sokkal könnyedebben el tudom készíteni digitális módon, minthogyha azt papíron tenném meg. Ez abból is fakadhat, hogy a legtöbb esetben egy kész munkát digitális módon kell prezentálnom, amit sokkal könnyebb dokumentálás szempontjából is bemutatni, mint digitalizálni egy papíron, analóg készített munkát.

Fontos a formátum, de a történet kezelése is. A képregény elsőként egy a fronton játszódo jelenetet mutat be. Derkovits az elesett bajtársát örökíti meg, emlékként, azzal a felirattal, hogy: Emlék, talán úgyis utolsó rajzom. Ehhez használtam az eredeti rajzát is, melyet Adobe Illustrator-ban vektoros formátumba helyeztem, a saját effektjeimmel, hogy egy nagyjából azonos reprodukciót kapjak készhez. Ezt követően ezt Photoshop programba szerkesztettem folytatólagosan, ahol a hiányzó részeket kiegészítettem, tovább alakítottam, hogy jobban illeszkedjen az általam elgondolt stílusba. A következő képkockában azt látjuk, amint felkel, oldalra fordítja a fejét, mivel az ellenség támadást indít. Derkovits felkel, igyekszik helytállni a fronton, de megsérül, rálőnek, ami miatt kórházba kellett szállítani ellátni. Magát a lövésnek a jelenetét kiemeltem, egyrészt, hogy egy új elválasztó kontraszt kerüljön a panelek közé, másrészt, hogy magának a jelenetnek a fontosságát kiemeljem, mint ahogy a háború borzalmi miként hatottak Derkovitsra. Következőleg Bécsbe vitték. Mivel arról, hogy pontosan milyen kórházba került, nem találtam részletes információt, ezért a helyszín kiemelése szempontjából referencia képeket kerestem az akkori bécsi kórházokról és egyet átdolgozva illesztettem be, mint helyszínt, a panelek közé. Az ezutáni jelenet, ahol már a kórházi ágyán ül. Később Derkovits Bécsben is töltötte a rehabilitációját, eközben pedig meglátogatta a közeli múzeumokat, tanulmányozta a festményeket, mint például ahogy Brueghel festményeit is, tőle illesztettem be pár festményt, mint a Vadászok a hóban, Bábel tornya, Parasztlakodalom. Ezt a részletet szintén szerettem volna kihangsúlyozni, hisz ekkor próbálta fejleszteni komponálási készségét, illetve ekkor találkozott olyan témájú festményekkel, amik az alsóbb társadalmi rétegre, a munkásvilágra fókuszáltak.

A képregény legelső szakaszába illesztettem a képregény címét, Derkovits Gyula Sebesülés. A cím betűtípusát Illustratorban készítettem el vektorosan, felhasználva hozzá Derkovits aláírását

és lényegében abból az aláírásból, a karakterek elválasztásával, kivágásával, újra formázásával született meg a többi betű.

A rajzi stílushoz több inspirációm volt. Egyrésztől Derkovits tusrajzai, metszetei, főként a Szakállas önarckép 1921, Duna-parton 1917, Krisztus levétele a keresztről 1921, melyeket textúraként beleépítettem a képregénybe. Másrésztől felhasználtam kortárs és némivel régebbi példákat is, mint Sergio Toppi, Győri Tibor, Alberto Breccia. Győri Tibornál például a tinta és a vízfestékszerű anyagkezelése fogott meg, ezért később én is próbáltam ötvözni ezt a kettőt, amikhez festői textúrákat találtam és fel is használtam a különböző paneleknél. Mindazáltal törekedtem, hogy a rövid történetet a lehető legérdekesebben, vizuálisan kicsit eltérően mutassam be a szokványos képregényekétől.